

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 marca 2015 roku, wydanym w sprawie z powództwa Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W. przeciwko A. P., I. P., B. P. o zapłatę, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi:

1. zasądził na podstawie art. 299 k.s.h. solidarnie od pozwanych A. P., I. P. i B. P. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W. kwoty: 19.473,10 zł oraz 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
2. oddalił powództwo w pozostałej części;
3. nie obciążył pozwanych obowiązkiem uiszczenia opłaty sądowej, przejmując na zasadzie art. 102 k.p.c. te koszty na rachunek Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, sygn. akt XIII GC 1834/13 (wyrok k. 95, uzasadnienie wyroku k.105-109).

Apelację od powyższego wyroku złożyli pozwani A. P., I. P. i B. P. zaskarżając go w części, tj. w punkcie 1.

Skarżący zarzucili wyrokowi:

- a) błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż zarząd spółki (...) składał się z trzech osób, tj. pozwanych oraz, iż spółka ta nie zawiesiła działalności.
- b) naruszenie prawa materialnego art. 299 k.s.h. poprzez uznanie, iż nie wystąpiły przesłanki uwalniające członków zarządu od odpowiedzialności za zobowiązania Spółki, art. 238 i 240 KSH poprzez zaaprobowanie zmian w składzie zarządu (...) w sytuacji, gdy w zgromadzeniach uczestniczył tylko jeden wspólnik, a zostały one zwołane bez zachowania wymogów z art. 238 k.s.h., a więc były nieważne.
- c) naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na treść wydanego w sprawie wyroku, a w szczególności:
 - art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nieustosunkowanie się w uzasadnieniu wyroku do okoliczności podnoszonych przez skarżących, a ich zdaniem skutkujących zwolnieniem z odpowiedzialności, tj. faktem zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz faktem, iż Skarb Państwa pomimo niezgłaszania kolejnych wniosków nie poniósł żadnej szkody,
 - art. 233 § 1 k.p.c., polegające na:
 - a) dowolnym ustaleniu przez Sąd I Instancji, iż nie zostały spełnione przesłanki z art. 299 k.s.h. zwalniające członków Zarządu z odpowiedzialności oraz dowolnym ustaleniu, iż w momencie powstania zobowiązania zarząd pełnili powodowie.

Podnosząc powyższe zarzuty apelujący wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi Rejonowemu, zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych oraz dopuszczenie dowodu z załączonych do apelacji dokumentów potwierdzających zawieszenie działalności spółki – strona skarżąca wskazała, że dokument ten uzyskała już po zakończeniu procesu w pierwszej instancji oraz aktualny wydruk ze strony KRS-ONLINE, gdzie figuruje inny Zarząd (apelacja k. 112-116).

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie apelacji (protokół k. 163 odwrót).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanych jest bezzasadna. W ocenie Sądu Okręgowego, zarzuty podniesione przez skarżących nie zasługują na uwzględnienie. Rozstrzygnięcie Sądu I instancji pozostaje w zgodzie z poczynionymi ustaleniami w zakresie stanu faktycznego sprawy i koresponduje ze zgromadzonym materiałem dowodowym. Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy

i wyczerpujący przeprowadził postępowanie dowodowe oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje za własne.

Z podniesionych w apelacji zarzutów, w pierwszej kolejności rozważenia wymagają zarzuty dotyczące naruszenia przepisów kodeksu postępowania cywilnego, gdyż poprawność zastosowania przepisów prawa materialnego może być oceniana jedynie w odniesieniu do stanu faktycznego ustalonego zgodnie z zasadami procedury cywilnej (vide: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 2 lipca 2004 roku, w sprawie II CK 409/03, Lex nr 148384).

W ocenie Sądu Okręgowego, pozbawiony racji jest zarzut błędu w ustaleniach faktycznych wyczerpujący się w zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., tj. bezzasadnemu ustaleniu, że w chwili powstania zobowiązania zarząd (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. składał się z trzech osób, tj. pozwanych i że spółka nie zawiesiła prowadzonej działalności gospodarczej.

Wbrew stanowisku skarżących, Sąd Rejonowy w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy dokonał prawidłowych ustaleń, co do składu osobowego zarządu (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w dacie powstania zobowiązania – roszczenia Skarbu Państwa z tytułu nieuiszczonych kosztów procesu zasądzonych przez Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 21 grudnia 2009 roku w sprawie o sygn. akt XXV C 7/07.

Odnosząc się do zarzutów pozwanych wyjaśnić należy, że w razie gdy skład zarządu spółki ulega zmianie, odpowiedzialność ponoszą osoby będące członkami zarządu w czasie istnienia zobowiązania, którego egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna. Wystarczy przy tym samo istnienie w tym czasie zobowiązania, jego zaś wymagalność nie jest wówczas konieczna, skoro ogłoszenie upadłości, o które powinni wystąpić członkowie zarządu w celu przeciwdziałania bezskuteczności egzekucji zobowiązań spółki, spowodowałoby jego wymagalność (art. 91 p.u.n.). W konsekwencji na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia określonego zobowiązania spółki w czasie, kiedy pozwani byli członkami zarządu, stwierdzonego w tym czasie lub później tytułem egzekucyjnym wydanym na rzecz powoda oraz bezskuteczność egzekucji tego zobowiązania przeciwko spółce. Pozwani natomiast, by uwolnić się od odpowiedzialności, wini byli udowodnić jedną z okoliczności egzoneracyjnych określonych w art. 299 § 2 k.s.h. – a więc, że złożyli we właściwym czasie wniosek o ogłoszenie upadłości bądź, że nie istniały podstawy do zgłoszenia tego wniosku. Skutecznie przeprowadzony dowód w tym zakresie obala domniemanie, że szkoda wierzyciela spółki pozostawała w związku przyczynowym z niezłożeniem przez pozwanego we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości. Pozwanego zwalnia także dowód niezawinienia niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, który obala wynikające z art. 299 k.s.h. odmienne domniemanie prawne. Wreszcie pozwany zwolni się przez wykazanie, że choć nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie, to nie było to przyczyną szkody powoda.

Na podstawie przedłożonych w sprawie dokumentów: odpisu aktualnego Rejestru Handlowego (RHB) wydanego w dniu 12 lutego 1999 roku (k. 83 i odwrot), protokołu z posiedzenia zarządu (...) sp. z o.o. w Z. z dnia 17 maja 2007 r. (k. 40), uchwały zawartej w protokole Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z. z dnia 1 lutego 2011 r. (k. 18) i wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 grudnia 2009 roku, sygn. akt XXV C7/07 (k.7-8), Sąd Rejonowy ustalił, iż w czasie kiedy powstało przedmiotowe zobowiązanie spółki członkami zarządu byli: I. P., A. P. oraz B. P., który pełnił tę funkcję od dnia 17 maja 2007 roku do dnia 1 lutego 2011 roku. Zwrócić uwagę należy, że (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. jako osoba prawna nie została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pomimo upływu terminu do dokonania jej wpisu w tym rejestrze. Zatem zasadnie Sąd I instancji dokonał powyższych ustaleń w oparciu o wskazane dokumenty.

Podkreślić należy, że pozwani w toku postępowania przed Sądem I instancji nie kwestionowali powyższych ustaleń. Wręcz przeciwnie, pozwany I. P. przesłuchiwany w charakterze strony potwierdził taki stan zarządu zeznając, cyt.: „po 2009 roku skład zarządu wyglądał w sposób następujący: byłem ja, mój syn B. P. - który był członkiem zarządu jedynie przez cztery miesiące i moja żona A. P.” (k. 86). Pozwani w sprzecznie od wydanego w sprawie nakazu zapłaty (k. 32) nie kwestionowali składu zarządu, wskazywali jedynie na podział obowiązków wśród członków zarządu, który pozwany I. P. doprecyzował w swoich zeznaniach, cyt. „Ja zajmowałem się sprawami finansowymi, a żona i syn byli potrzebni do składania formalnych pism, gdy było trzeba dwóch członków zarządu” (k. 86). Zdaniem apelujących taki podział

obowiązków uwalniał członków zarządu od odpowiedzialności na zasadzie art. 299 k.s.h. Jednocześnie pozwani kwestionując prawidłowość uchwał podjętych w przedmiocie składu zarządu, nie przedstawili żadnych dowodów w tym zakresie, ani ich nie zaskarżyli (art. 252 k.s.h.).

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że rozważania Sądu Okręgowego w Łodzi zawarte w uzasadnieniu wyroku w sprawie o sygn. akt XIII Ga 630/13, do których odwołują się apelujący, odnoszą się do kwestii braku reprezentacji innej osoby prawnej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. po dacie 20 grudnia 2012 roku, co pozostaje poza istotą niniejszej sprawy. A ponadto, że skład zarządu spółki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. został ustalony w niniejszej sprawie na dzień powstania zobowiązania, za które ci członkowie ponoszą odpowiedzialność, tj. na dzień 21 grudnia 2009 roku.

W ocenie Sądu Okręgowego wykazana została także bezskuteczność egzekucji wszczętej przeciwko (...) sp. z o.o., czego dowodzi postanowienie z dnia 14 czerwca 2012 roku wydane w sprawie KMS 219/11 w przedmiocie umorzenia postępowania (k. 10).

Przesądżając powyższe uznać należało, że strona powodowa wykazała przesłanki odpowiedzialności pozwanych za zobowiązania (...) sp. z o. o. w rozumieniu art. 299 k.s.h. Pozwani mogli natomiast uwolnić się od odpowiedzialności w razie wykazania, że: we właściwym czasie doszło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub wszczęto wobec niej postępowanie układowe; choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (lub nie wszczęto postępowania układowego), to miało to miejsce nie z ich winy; choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (lub nie wszczęto postępowania układowego), to wierzyciel nie poniósł z tego tytułu szkody.

Członkowie zarządu mogą zatem zwolnić się od odpowiedzialności przede wszystkim przez wykazanie, że we właściwym czasie wszczęto postępowanie upadłościowe. W sytuacji, gdy pozwani pełnili funkcję członków zarządu w dacie powstania zobowiązania, ale już nie w dacie wystąpienia bezskuteczności egzekucji, mogli oni zwolnić się od odpowiedzialności w razie wykazania, że w czasie piastowania przez nich funkcji członków zarządu nie wystąpiły przesłanki złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Ocenę powyższego należy rozpocząć od wskazania, że na podstawie uregulowań zawartych w art. 21 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego członkowie zarządu mają obowiązek, nie później niż w ciągu dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości. Podstawą ogłoszenia upadłości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest jej niewypłacalność, która zachodzi, zarówno wówczas, gdy spółka nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, jak również wówczas, gdy zobowiązania spółki przekroczą wartość jej majątku, niezależnie od tego, czy na bieżąco wykonuje ona swoje zobowiązania (art. 11 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego). Wystąpienie stanu niewypłacalności zawsze bezwzględnie obliguje zarząd spółki (a także poszczególnych jego członków) do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie jej upadłości, niezależnie od wartości niewykonanych zobowiązań czy wystąpienia opóźnienia w ich realizacji.

W kontekście powyższego wskazać należy, że wbrew twierdzeniom apelujących wniosek o ogłoszenie upadłości spółki nie został złożony w odpowiednim czasie, sam zaś fakt złożenia takiego wniosku, z mocy prawa nie wyłącza odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania spółki. Jest to bowiem odpowiedzialność za zawinione niezłożenie w ustawowo przewidzianym terminie wniosku o ogłoszenie upadłości (bądź o wszczęcie postępowania naprawczego), wskutek którego to zaniechania egzekucja okazała się bezskuteczna, a wierzyciel poniósł szkodę wynikłą z tego zaniechania, a nie z samej bezskuteczności egzekucji.

Z postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 2 lipca 1999 roku, wydanego w sprawie GU 5/99 wynika, że podstawą oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. był art. 13 § 1 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze, bowiem ówczesny stan majątku spółki jednoznacznie wskazywał, że sumy uzyskane z jego likwidacji nie wystarczą na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego (postanowienie k. 85-86 akt GU 5/99). Tymczasem z wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (...) sp. z o.o. w Z., której prezesem zarządu był wówczas I. P. (k. 42 akt GU 5/99) wynika, że już w 1997 roku spółka ta straciła płynność finansową (wniosek

k. 3-4, ocena bilansu spółki za 1998 roku k. 15 akt GU 5/99). Niewątpliwie zatem złożenie wniosku w przedmiocie ogłoszenia upadłości spółki w dniu 19 marca 1999 roku było spóźnione. Zatem pozwani nie mogą powoływać się fakt złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości jako na okoliczność egzonerującą ich odpowiedzialność z art. 299 § 2 k.s.h. Dla uwolnienia się od odpowiedzialności członka zarządu na tej podstawie nie wystarczy bowiem samo wystąpienie z wnioskiem o ogłoszenie upadłości (w tym również z wnioskiem o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu), ale konieczne jest także dokonanie wszelkich czynności procesowych niezbędnych dla kontynuowania tego postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2011 roku, I CSK 574/10, LEX nr 950714).

W świetle powyższego powoływanie się przez pozwanych na brak poprawy kondycji finansowej i majątkowej spółki w okresie późniejszym, jako przyczyny zaniechania składania kolejnych wniosków o ogłoszenie upadłości, czyni ten argument chybionym, skoro stan niewypłacalności spółki utrzymywał się od 1997 roku. Należy dodatkowo pamiętać, że dalsze prowadzenie spółki w sytuacji, gdy zobowiązania przekraczają aktywa spółki, nawet gdy pozostaje to zgodne z wolą wspólników i oparte jest na ich zapewnieniach co do sposobu pokrycia straty oraz na regulowaniu przez wspólników niektórych zobowiązań spółki, oznacza świadome podjęcie przez członków zarządu ryzyka ewentualnych niepowodzeń w przyszłości.

Co do zarzutu zawieszenia działalności gospodarczej prowadzonej przez spółkę wskazać jedynie należy, że odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania spółki wynikająca z art. 299 k.s.h. jest odpowiedzialnością nieakcesoryjną. Oznacza to, że na losy stosunku prawnego łączącego wierzycieli i członków zarządu (dłużników) nie ma wpływu los spółki, np.: wykreślenie jej z rejestru, czy też zawieszenie działalności. W takich przypadkach pozwany można skutecznie czynić zarzut zawinionego niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie.

Pozwani członkowie zarządu nie wykazali też, że choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki obejmującej likwidację majątku lub z możliwością zawarcia układu, to miało to miejsce nie z ich winy.

Podniesiona przez apelujących w zarzutach okoliczność podziału obowiązków pomiędzy członkami zarządu, co formalnie miało przybrać postać ograniczenia odpowiedzialności B. P. do kontaktów z pełnomocnikami w sprawach dotyczących trwających sporów sądowych, a I. P. do sprawowania bieżącego zarządu z całkowitym pominięciem w tych funkcjach A. P., nie stanowi przesłanki różnicującej czy też wyłączającej odpowiedzialności z art. 299 k.s.h. Słusznie bowiem zauważył powód w odpowiedzi na sprzeciw (k. 67), że taki podział obowiązków ma charakter wewnętrzny pozostający bez wpływu na pełną odpowiedzialność członków zarządu w stosunku do wierzycieli za zobowiązania spółki.

Pozwani nie udowodnili jednoczenie, że choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (lub nie wszczęto postępowania układowego – nie został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu), to wierzyciel nie poniósł z tego tytułu szkody. Ograniczyli się jedynie do sformułowania zarzutu tej treści w apelacji wskazując, że pomimo niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie spółka i tak nie miała środków na spłatę wierzyciela.

O szkodzie w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. można mówić wówczas, gdy zgłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego spowodowałoby zaspokojenie wierzyciela w części większej niż w przypadku zaniechania dokonanego przez członka (członków) zarządu. W przypadku powyższym rozmiarem szkody będzie różnica między tym, co wierzyciel mógł w wyniku wszczęcia wspomnianych postępowań uzyskać, a rzeczywistym stanem zaspokojenia jego roszczeń (tak również Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 22 marca 2013 roku, V ACa 69/13, LEX nr 1353710; podobnie Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 30 października 2007 roku, V ACa 670/07, Biul. SAKa 2008, nr 1, s. 28, zgodnie z którym szkoda, jako podstawa odpowiedzialności członka zarządu, musi być utożsamiana z obniżeniem potencjału majątkowego spółki, a nie z bezpośrednim uszczerbkiem w majątku wierzyciela. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 4 lipca 2013 roku, I CSK 646/12, LEX nr 1365595). Pozwani tymczasem w ogóle nie prowadzili swojej obrony co do wyżej wymienionej przesłanki egzoneracyjnej. Należy podkreślić, że ciężar dowodu wskazanych wyżej okoliczności spoczywał na pozwanych.

Mając powyższe na uwadze i nie znajdując podstaw do wzruszenia z urzędu zaskarżonego orzeczenia, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanych jako bezzasadną.